# Život v Modřanech, jak šel čas

Upravený přepis rozhvoru – Ing. Věra Chládková a její vzpomínky

*Poznámka: Text je jazykově upravený přepis mluveného vyprávění. Byly opraveny zjevné chyby, interpunkce a opakování; zachován je osobní tón pamětnice.*

## 1. Dětství v Čechově čtvrti

Narodila jsem se v Modřanech, v Čechově čtvrti, 16. června 1936. Když jsem byla malá, vypadala tahle část Modřan úplně jinak než dnes. Dole býval rybník, kterému se říkalo Rážák. V létě se tam nedalo chodit (špinavý), v zimě zamrzal a my jsme na něm bruslili.

Čechova čtvrť vznikala v době, kdy místní cukrovar potřeboval ubytování pro své zaměstnance. Domy byly stavěné podle podobného projektu a fungovaly trochu jako družstevní bydlení. Lidé dostali peníze na stavbu a svůj podíl potom dlouhá léta spláceli. Některé domy měly arkýře, jiné ne, ale jinak si byly podobné.

V domech tehdy nebyla zavedena voda. Nosila se ze studny a topilo se uhlím, které se skladovalo ve sklepě nebo na dvorku. Na zahradě stával malý domek, v němž bývala prádelna s kotlem na vyvářeení prádla a také sklad na dříví nebo uhlí. Někteří lidé chovali slepice, husy, králíky, někdy i prase. Zvířata se musela přihlásit na úřadě.

Ulice byly prašné, ne asfaltové, a děti si hrály přímo na silnici. Malovaly se na zem různé hry a v zimě se v ulicích sáňkovalo nebo lyžovalo. Aut jezdilo málo. Čtvrť působila spíš jako větší vesnice než jako dnešní město.

## 2. Každodenní život bez moderních spotřebičů

V domácnosti nebyla ledničkа, pračka, vysavač ani další dnešní vymoženosti. V kuchyni stál sporák a v něm takzvaný kamnovec, ve kterém se při topení ohřívala voda. Vodu jsme museli nosit a ohřívat. Koupalo se zpravidla jednou týdně.

Když bylo teplo, koupalo se v prádelně na zahradě. V zimě se necky přinesly do kuchyně. Nejdřív se vykoupaly malé děti, potom starší. Voda se pak musela vynosit a vylít. Člověk si dnes těžko představí, kolik práce to zabralo. Přesto si nepamatuji, že by lidé nějak zvlášť zapáchali nebo měli kvůli tomu kožní potíže. Život byl zkrátka jiný.

Pralo se jednou týdně, na valše a v neckách. Bílé prádlo se vyvářelo v kotli. Večer před praním se skvrny namydlily, aby se přes noc odmočily, a druhý den maminka prala kus po kuse. Prádlo se máchalo a sušilo. Velké kusy se někdy odnášely do mandlu, kam jsme přinesli koš s nevyžehleným prádlem a další den si ho vyzvedli vymandlované.

Děti měly doma své povinnosti. Já jsem například každý pátek čistila a krémovala boty celé rodině. Bydlela s námi i babička a strýc, takže bot bylo hodně. Žádné hraní s telefonem nebylo; práce bylo vždycky dost.

Podobně se žilo i v činžovním domě, kde bydlela moje babička v Karlíně. Voda už tam sice byla dostupnější, ale uhlí se nosilo ze sklepa, záchod byl společný a prádelna s kotlem bývala na půdě. Některé rodiny si na velké praní najímaly pradleny, drobné prádlo se ale často přepíralo ručně. Když se mi v roce 1959 narodila dcera, prala jsem její plenky také na valše, i když už maminka měla pračku. Na tak malé množství se velká pračka nevyplatila.

## 3. Rodiče, rodina a práce

Tatínek byl radiomechanik. Opravoval rádia a měl s obchodním partnerem prodejnu v Dlouhé ulici v Praze. Býval pryč od rána do večera. Doma pak často ještě opravoval rádia u pracovního stolu v kuchyni. Maminka byla zpočátku v domácnosti a starala se o mě a později o bratra.

Maminka měla obchodní vzdělání, ale bez maturity. Po válce si přivydělávala domácí prací. Chodila si pro nastříhané díly oděvů, které doma sešívala, a hotové výrobky zase odevzdávala. Později nastoupila do továrny Mikrotechna, nejprve na pás. Potřebovala pomoci rodinnému rozpočtu v době, kdy se poměry po válce rychle měnily.

Mám dvě děti, tři vnoučata a sedm pravnoučat. Můj bratr je o sedm let mladší a v Čechově čtvrti bydlí dodnes. Když se něco slaví, scházíme se i s jeho rodinou.

## 4. Válka: strach, zatemnění a pomoc příbuzným

Když začala válka, byly mi tři roky. Pamatuji si, jak se v roce 1939 stěhovali lidé z pohraničí, které obsadili henleinovci. Tatínkova sestra musela s manželem a dítětem odejít z Ústěku prakticky ze dne na den. Byla těhotná s druhým dítětem. Tatínek jim v Modřanech pomohl najít podnájem, než si strýc našel práci u dráhy a rodina trvalé bydlení.

Za války bylo jídlo na příděl. Proto nám pomáhala zahrada a domácí zvířata. Chovali jsme slepice, husy a králíky, někdy se podařilo mít i prase. Všechno se ale muselo úředně přihlásit. Tatínek opravoval rádia a známým pomáhal upravovat přijímače tak, aby mohli poslouchat krátké vlny, například vysílání z Londýna. Bylo to nebezpečné, protože za poslouchání zakázaného vysílání hrozily tvrdé tresty.

Večer se musela zatahovat okna a zatemňovat světla, aby letadla neviděla město. Od malička jsem věděla, že když cestou do školy uvidím vojáky, mám se někam schovat, přejít na druhou stranu a s nikým se nebavit.

Jednou tatínek vzal mě, tehdy malou holčičku, na návštěvu ke známým do Komořan. Řekl, že mají piano a že si na něj mohu zkusit zahrát. Až později jsem se dozvěděla, že se tam tatínek potřeboval dostat k lidem, kteří měli u keltských valů vysílačku pro odboj a potřebovali opravit porouchané zařízení. Vzal mě s sebou jako zástěrku, aby nevzbudil podezření. Všechno dobře dopadlo, ale byla to velká odvaha.

Školu jsem navštěvovala v Modřanech. Byla zvlášť dívčí a chlapecká škola. Vzpomínám si, že se za války někdy chodilo do školy jen pro úkoly, protože v budově byli němečtí vojáci. Při leteckých poplaších jsme běželi do sklepa. Lidé si z německého hlášení „Achtung" dělali i dětské říkanky, aby strach trochu odlehčili.

## 5. Květen 1945: konec války v Modřanech

Konec války mám před očima dodnes. Byla sobota 5. května 1945. Tatínek odešel jako obvykle do své prodejny v Praze, ale domů se nevrátil. Z rádia jsme slyšeli volání o pomoc a maminka mě stáhla do bezpečí. V Modřanech Němci nařídili mužům, aby se dostavili do ohrady v Komořanech. V rodině jsme se báli, že budou chodit i po domech.

Pod malým domkem na zahradě jsme měli úkryt, původně sklad na ovoce. Byly tam palandy, peřiny a větrací roura. Do prostoru vedly schůdky a otvor pod podlahou chlívku. Strýc nás před odchodem do ohrady schoval dovnitř a poklop zakryl přepravkou, v níž se krmily husy. Byla jsem tam já, mladší bratr, maminka, babička a sousedka. V malém prostoru nás bylo mnoho a začal nám docházet vzduch.

Později jsem se dozvěděla, že muži v ohradě měli být rozděleni do skupin a hrozila jim poprava. Podle rodinného vyprávění popravčí jednotku cestou zastavili vlasovci. Tím se zachránil život mnoha modřanským mužům, včetně našeho strýce. Když se strýc vrátil, vysvobodil nás z úkrytu. Maminka už se pokoušela poklop zvednout, protože se nám špatně dýchalo. Bylo to na poslední chvíli.

Tatínek se mezitím zapojil do bojů v Praze. Z prodejny slyšel, co se děje, zamkl ji a odešel pomáhat u rozhlasu. Dobrovolníci se později přesouvali k náměstí Republiky a dostávali zbraně. Vyhledávali německé vojáky, kteří se ukrývali v domech a stříleli po lidech. Tatínek se vrátil domů až kolem 9. května. Šla jsem tehdy pro mléko a potkala ho cestou. Nejdřív jsem ho ani nepoznala, byl zarostlý a unavený. Na ten okamžik nikdy nezapomenu.

Konec války přinesl úlevu, ale také jsem viděla, jak se lidé dokážou mstít. Na konci naší ulice bydlela česká žena, která měla německého manžela. Po válce ji skupina lidí táhla za vlasy po ulici. Byla jsem

malá, ale ten obraz ve mně zůstal. Rozumím tomu, že lidé měli po letech války zlost a bolest, ale nemyslím si, že je správné vybíjet si ji na někom, kdo osobně nemusel být za nic odpovědný. Spravedlnost by měla být založená na tom, co člověk skutečně udělal.

## 6. Školní léta a únor 1948

Do první třídy jsem nastoupila v roce 1942. Učila jsem se dobře, a tak mě tatínek po páté třídě přihlásil na gymnázium. Šla jsem do školy řádu svaté Voršily v Ostrovní ulici v Praze. Tatínek se znal s hercem Jaroslavem Vojtou, jehož dcera tam studovala. Škola měla tělocvičnu a dokonce bazén, takže jsme tam měly plavání. V zimě s námi řeholnice jezdily na hory a lyžovaly s námi.

Na konci prvního roku na gymnáziu přišel únor 1948. Pamatuji si, že studenti šli na Hrad, ale doma mi říkali, at' se do ničeho nepletu. Po změně režimu se začala měnit i škola. Gymnázia byla rušena a prosazovala se jednotná škola. Vrátila jsem se do Modřan, kde se z bývalých chlapeckých a dívčích tříd sestavovaly nové třídy.

S některými spolužačkami jsem se už znovu neviděla. Ve třídě jsme měly dívky ze šlechtických rodin, mimo jiné Annu Marii Schwarzenbergovou a Dianu Šternberkovou. Jejich rodiny po únoru 1948 odešly z Československa. S Dianou jsem se později znovu setkala a měla jsem pro ni schované fotografie ze školy a školní medailonek.

Učitel mi později doporučil, abych pokračovala na gymnáziu, ale kvůli tatínkovu postavení drobného živnostníka jsem neměla dostat doporučení. Maminka proto přestala šít doma a nastoupila do továrny, aby měla dělnický původ. Díky tomu jsem se nakonec na další studium dostala. Do komunistické strany nikdo z naší rodiny nevstoupil.

Na gymnázium Elišky Krásnohorské ve Vodičkově ulici jsem se dostala znovu, ale po dvou letech přišla další reforma. Studovali jsme potom na jedenáctileté střední škole v Braníku a maturovala jsem v roce 1954. Do školy jsem chodila dvanáct let, ale nikdy jsem neopakovala ročník. Měli jsme výborné učitele češtiny a dějepisu a jejich výuka mi zůstala v paměti celý život.

## 7. Vysoká škola a cesta k energetice

Ve škole mě začala bavit fyzika a chemie. Původně jsem uvažovala o pedagogice nebo farmacii, ale na pedagogickou fakultu jsem se kvůli svému původu dostat nemohla a studovat farmacii v Hradci Králové tatínek nechtěl. Nakonec jsem se přihlásila na elektrotechnickou fakultu ČVUT. Přijímali tam i dívky, protože jich v oboru bylo málo.

V ročníku nás bylo jen asi třináct dívek mezi stovkami chlapců. První dva roky jsme studovali společně, potom se obor dělil na slaboproud a silnoproud. Slaboproud mě nelákal, přestože tatínek opravoval rádia. Od dětství mě fascinovaly velké stavby a přehrady. Maminčin švagr pracoval na

stavbě Slapské přehrady a jednou mě tam teta vzala. Rozhodla jsem se, že se budu věnovat výrobě a rozvodu elektrické energie, a vybrala jsem si silnoproud.

Během studia jsem se vdala. Rodiče se báli pustit mě na povinnou praxi do elektrárny ve Střekově, protože jsem měla jet sama s kluky ze školy. Spolužák navrhl, že se vezmeme, aby mě rodiče pustili. A tak jsme měli svatební cestu na vodní elektrárně ve Střekově. O dva roky později se nám narodila dcera.

Po vysoké škole jsem nastoupila do Elektromontážních závodů. Pracovala jsem na napájení železniční trakce a na rozvodnách, mimo jiné v okolí Světlé nad Sázavou a Havlíčkova Brodu. Počítala jsem potřebné parametry zařízení, připravovala výkresy a jezdila na stavby, když bylo potřeba něco upravit. Byla to práce, která mě bavila, ale po narození druhého dítěte a po přestěhování do vlastního bytu už se tak časté cestování nedalo dobře skloubit s rodinou. Přešla jsem proto na generální ředitelství ČEZ, kde jsem zůstala až do důchodu.

## 8. Rodina za socialismu a rok 1968

Druhé dítě se nám narodilo po deviti letech. V práci se mě v druhé polovině šedesátých let někdo pokoušel přesvědčit, abych vstoupila do komunistické strany. Odmítla jsem to s výmluvou, že mám malé dítě a jiné starosti. Ve skutečnosti jsem do strany nikdy vstoupit nechtěla. Nechtěla jsem ani žádné vedoucí funkce; chtěla jsem dělat svou práci.

Rok 1968 přinesl mezi lidmi velké nadšení. Mnozí byli ochotní dát komunistům další šanci a věřili, že se socialismus může změnit v něco lidštějšího. Invaze vojsk Varšavské smlouvy ale všechno změnila. Měla jsem doma devítiletou dceru a šestinedělní miminko. Dostala jsem velký strach, co bude s rodinou, kdyby manžel musel odejít. Ze stresu jsem měla zdravotní potíže a musela jsem přestat kojit.

V práci jsem zůstala u odborných úkolů. Nikdy jsem nebyla členkou strany a nedostávala jsem se do některých výhodných pozic. Žen v energetice bylo málo a platy žen bývaly nižší než platy mužů. Přesto jsem měla pocit, že dělám smysluplnou práci, a to pro mě bylo důležité.

## 9. Rok 1989 a pohled na změny po revoluci

Sametovou revoluci jsem sledovala z okna pracoviště v centru Prahy. Na demonstraci jsem se podívat šla a klíči jsem zazvonila ve Vodičkově ulici, ale nešla jsem do největšího davu. Od mládí nemám ráda masové akce. Zůstala ve mně vzpomínka na to, jak po válce lidé napadli ženu, jejíž manžel byl Němec. Viděla jsem, jak snadno se dav nechá strhnout a jak se člověk může začít mstít někomu, kdo se nemůže bránit.

Po roce 1989 jsem měla radost ze změny, ale některé věci mi připadaly příliš překotné. Nerozuměla jsem všem podobám privatizace. Viděla jsem případy, kdy se vrátily malé provozovny i se stroji,

nový majitel stroje prodal a podnik zavřel, takže lidé přišli o práci. Myslela jsem si, že se změny měly připravit promyšleněji a podle jasných pravidel.

Krátce po revoluci jsem se přihlásila do sociální demokracie a zajímala se o ekologickou sekci. Nakonec jsem se politicky příliš neangažovala. Měla jsem jiné povinnosti a později také zdravotní potíže. Do důchodu jsem odešla z ČEZ, ale ani potom jsem nezůstala dlouho bez práce.

## 10. Modřanská vinice: práce, která měla smysl

K Modřanské vinici jsem se dostala v roce 1986. Jednou jsem si cestou z práce všimla, že se na vinici pohybují lidé. Začala tam skupina zahrádkářů, kteří chtěli pěstovat zeleninu. Kolega, který se mnou jel, prohlásil, že by tam bylo lepší znovu pěstovat víno. Požádal mě, abych zjistila, jestli by to bylo možné.

Přidali se naši známí, rodiny i další kolegové. Vinice byla zarostlá, část pozemku sloužila jako skládka a bylo potřeba odstranit náletové dřeviny, odpad i kořeny. Za dva roky jsem tam odpracovala asi 550 hodin, často po práci a o víkendech. Museli jsme připravit půdu a vykopat hluboké jámy pro výsadbu. Práce byla fyzicky náročná; od lopaty jsem si přivodila bolest lokte.

Důležité bylo také doložit, komu pozemek patří. Vinice měla složitou historii a objevily se restituční nároky. Měla jsem kopii kupní smlouvy, která dokazovala předchozí převod pozemku. Když úřad potřeboval dokumentaci, předala jsem kopii magistrátu. Pomohlo to vyjasnit vlastnictví a vinice přešla do správy místního úřadu. Byla jsem ráda, že jsme kromě samotné práce pomohli zachovat i důležité historické místo Modřan.

## 11. Práce po odchodu do důchodu a další zájmy

Ani po odchodu do důchodu jsem nezahálela. Pomáhala jsem s inventurou obecního majetku, působila jsem jako energetik na poliklinice Modřany a v sociálních sllužbách. Následně jsem pracovala v poradenském středisku ČEZ. Dělala jsem také tajemnici asociace tepelných čerpadel. Pořád jsem si hledala něco, co mi dávalo smysl.

Od začátku devadesátých let jsem se učila italsky. Chodila jsem na kurzy Společnosti přátel Itálie a díky lidem, které jsem tam poznala, jsem procestovala velkou část Itálie. Zajímalo mě to i kvůli rodinným kořenům: moje babička přišla do Prahy z Itálie ještě za Rakouska-Uherska. Chtěla jsem poznat zemi, odkud pocházela.

Později jsem pomohla znovu rozběhnout činnost organizace přátel Itálie v Praze. Nakonec jsem předala předsednickou funkci někomu dalšímu. Podobně jsem postupně omezila i práci pro zahrádkáře. Po devadesátce už musím víc poslouchat tělo a plánovat si nejvýš jednu větší akci denně.

Můj syn žije za Prahou, má zahradu a menší obytný domek. Když je hezky, jezdím tam a někdy tam přespím. Doma se také scházíme s lidmi v klubu důchodců. Nenudím se. Jen už vím, že člověk musí umět zpomalit.

## 12. Co bych chtěla, aby zůstalo

Myslím si, že lidé dřív museli víc fyzicky pracovat a život byl tvrdší. Dnes za nás spoustu věcí dělá technika. Na druhou stranu si myslím, že lidé k sobě někdy bývali vlídnější, protože si museli navzájem pomáhat.

Vadí mi, když se překrucují fakta. Sama se snažím nelhat a říkat věci tak, jak si je pamatuji. Neznamená to, že si po tolika letech pamatuji každý detail přesně, ale pokud něco nevím, raději řeknu, že nevím. Historie je složitá a člověk by měl rozlišovat mezi vlastní vzpomínkou, tím, co mu někdo vyprávěl, a tím, co je doloženo v dokumentech.

Jsem přesvědčená, že důležité věci, jako je energetika, voda a další strategická infrastruktura, potřebují dlouhodobé plánování. Stejně tak by se mělo citlivě přistupovat k podobě města. Mrzí mě, když nová výstavba zastíní historické jádro Modřan a nerespektuje charakter místa. Modřany se změnily, ale pořád jsou to moje Modřany.

"NIKDY NENÍ TAK ŠPATNĚ, ABY NEMOHLO BÝT HŮŘ."